
DESorientering

Dansk Epidemiologisk Selskabs Nyhedsbrev

---

13. februar 2009; Vol. 15 (1)

Møder: Side 3-5

Ny professor ved FCFS: Side 6

Stillingsopslag: Side 7-9

Akademisk afhandling: Side 10

Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet

Vennelyst Boulevard 6, 8000 Århus C

Telefon: 6110 8538, E-mail: des@soci.au.dk

Web: www.dansk-epidemiologisk-selskab.dk

En af dansk epidemiologis store personligheder, Svend Juul, er netop gået på pension. I samarbejde med Aarhus Universitet arrangerer DES et symposium til ære for ham og det felt, han gennem en lang årrække har arbejdet med. Symposiet og den efterfølgende reception afholdes ved Aarhus Universitet torsdag d. 2. april 2009 og alle er meget velkomne til at deltage. Læs bl.a. om dette og flere andre spændende møder i denne udgave af DESorientering.

God læselyst.

Nye medlemmer

Lotte Husemoen, senior researcher MSc, PhD

Marie Ustrup, stud.scient.san.publ

Bestyrelsen ønsker de nye medlemmer velkommen, i selskabet.

Møder

Dansk Epidemiologisk Selskab og Afdeling for Epidemiologi ved Aarhus Universitet inviterer til:

SYMPOSIUM FOR SVEND JUUL

TORS DAG DEN 2. APRIL 2009
SØAUDITORIERNE, AUDITORIUM 2
AARHUS UNIVERSITET

Den 1. februar 2009 gik Svend Juul på pension efter 37 års tro tjeneste ved epidemiologien! Svend blev ansat den 1. september 1972 som første akademiske medarbejder på det netop oprettede Institut for Socialmedicin – det, som blev starten på det epidemiologiske miljø ved Aarhus Universitet, hvor Svend lige siden har været en gennemgående og bærende kraft. Vi vil benytte lejligheden til sammen med Svend at se tilbage og glædes over, hvad der er sket i epidemiologien gennem de seneste næsten 40 år.

Så til alle med interesse for udvikling i dansk epidemiologi – og man behøver altså ikke at kende Svend personligt for at komme: Mød endelig op til en glad, underholdende og udbytterig eftermiddag i Århus.

PROGRAM

- 12.30-13.00**   **Velkomst med indlæg af:**
Dansk Epidemiologisk Selskab, Svend Juul, Dekan Søren Mogensen
- 13.00-13.30**   **From history we learn that we can learn nothing from history**
Jørn Olsen, UCLA og Aarhus Universitet
- 13.30-14.00**   **Socialmedicin i halvfjerdsere. En politisk Årshushistorie**
Bernard Jeune, Syddansk Universitet
- 14.00-14.20**   **Kort kaffepause**
- 14.20-14.50**   **Epidemiologi og medicinsk sociologi - et vigtigt makkerpar i undervisningen af studerende og forskere indenfor sundhedsvidenskab**
Bjørn Holstein, Københavns Universitet
- 14.50-15.20**   **Forskning i fekunditet: Et historisk tilbageblik samt nutidens muligheder**
Tina Kold Jensen, Syddansk Universitet
- 15.20-15.50**   **Udviklingen i forebyggelse fra en individuel til en strukturel tilgang**
Torben Jørgensen, Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed, Glostrup
- 15.50- ?**   **RECEPTION**

Efter symposiet indbydes alle til RECEPTION i Frokoststuen, Institut for Folkesundhed, hvor vi håber, at foredragene har givet inspiration til mange erindrings- og meningsudvekslinger.

Tilmelding senest den 26. marts 2009 til km@soci.au.dk

GENETIC ASSOCIATION ANALYSIS WITH MULTIPLE SNP DATA

Workshop

(The Workshop will be given in English)

Background: The development of relatively inexpensive high-throughput genotyping platforms has radically changed the approach genetic epidemiologists can take to identify the genetic variants that underlie common inherited disease. Specifically, the availability of more than 10 million well-characterized single nucleotide polymorphisms (SNPs) have enabled researchers to systematically and comprehensively assay genetic variation in specific genomic regions (e.g., a candidate gene) and investigate the relationship of that variation to phenotypic outcomes. There has been a consequent shift in approaches to analysis of genetic association data away from the single marker data, which dominated throughout much of the 1990s and early 2000s, to multiple marker data, which has rapidly become the norm over the past few years.

Objectives: The major goal of this five-day workshop will be to introduce participants to approaches for the design and analysis of genetic association data involving multiple SNP markers. The workshop will involve both didactic presentations of the methods and lab assignments involving application of the methods presented. The workshop will utilize the software programme *plink*, which has the advantage of being freely available and able to analyse any size dataset, including large-scale Genome-wide Association Studies (GWASs). Specific topics to be covered will include: 1) structure of human genome, 2) approaches to simple association analysis, 3) strategies for SNP selection, 4) approaches to the analysis of multiple SNP data, 4) correction for multiple testing, 5) haplotype based approaches to genetic association, and 6) design and analysis of GWAS.

Requirements: Participants should have a basic introduction to human genetics and be familiar with at least one standard statistical software program (e.g., STATA, SPSS, SAS).

Tentative Schedule: 10 – 14 August 2009

Form: Workshop

Course director: Professor Kaare Christensen, IST, Epidemiology.

Faculty: Matt McGue, Professor, University of Minnesota; Lene Christiansen, Associate Professor, ph.d., IST, Epidemiology; Qihua Tan, Associate Professor, Clinical Biochemistry and Clinical Genetics.

Credits: 3 ECTS credits.

Location: Winsløwparken, DK-5000 Odense C.

Course fee: 5.000 DKK

Application: Application deadline is June 12, 2009.

Please send your application to:

Forskeruddannelsen

University of Southern Denmark

Winsløwparken 19, 3.

DK-5000 Odense C

Application form: www1.sdu.dk/health/phd/skemaer.

Invitation to 22nd Annual Meeting Danish Cancer Research Society/ Dansk Selskab for Cancerforskning

May 7th, 2009, [Vilvorde Kursuscenter](#), Vilvordevej 70, 2920 Charlottenlund.

Invitation and call for abstracts

The Danish Cancer Research Society invites Danish and Scandinavian cancer scientists to the 22. Annual Meeting of the Society. Like previous years, we hope to see many research groups represented and invite you to submit abstracts within clinical, experimental, and epidemiological cancer research. The scientific program will comprise of invited international and national speakers, several sessions with talks selected from the submitted abstracts and a poster session.

Deadline for abstract submission is 23th February 2009. Please forward your abstract as an attachment to: dscf08@gmail.com. An abstract template can be found at www.dscf.dk Abstracts will be published in APMIS and on the homepage of the Danish Cancer Research Society. All posters and presentation will be in English.

Presentation and poster prizes. The best oral presentation will be awarded DKK 10.000 as a travel grant to a conference of choice within a year of the meeting. Also the best poster will be awarded a prize.

The Annual Meeting is a 1-day symposium and registration includes lunch and coffee/tea during the day. The meeting will be followed by a dinner party (spouses welcome).

8.00 - 9.00: Registration, breakfast and poster setup.

9.00 – 17.00: Scientific meeting.

19.00: Dinner party

Rooms are available at Vilvorde Kursuscenter. Please contact +45 3963 7400 for further information.

Registration and Fees. To register fill in the [registration form](#) at www.dscf.dk and Fax it to [+4535454295](tel:+4535454295) or send by post to Danish Society for Cancer Research/v Rikke Ulrik, Department of Hematology, L4042 Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 Copenhagen Ø. NB! Registration cannot be done by email!!!

For the scientific part of the meeting fees are: DKK 850 for members of the Society, DKK 1000 for registration and joining the Society, DKK 1100 for non-members, DKK 300 for pregraduate and master student members, DKK 350 for pregraduate and master student members wishing to join the Society, DKK 400 for non-member pregraduate and master students.

For the **dinner party** (don't miss it!) the fee is DKK 550 for members, non-members and spouses alike.

To pay please transfer the total fee to erhvervskonto 3001 7137060 til Dansk Selskab for Cancerforskning. Your registration is active once the fee is received by the Society.

Registration deadline is April 1st 2009.

Please note that the number of participants is limited to 200.

Ny professor ved Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed (FCFS)

1. november 2008 tiltrådte Merete Osler stillingen som overlæge ved FCFS med tilhørende klinisk professorat i kliniske databaser ved Københavns Universitet. Stillingen indebærer forskningsledelse inden for den kliniske epidemiologi med specielt fokus på udnyttelse af forskningspotentialet i de kliniske kvalitetsdatabaser. Mange databaser har opnået en sådan kvalitet og størrelse, at der nu – i tæt samarbejde med klinikerne – er iværksat en lang række forskningsprojekter vedrørende årsager til dårlige og gode patientforløb med henblik på optimering af behandlingen.

Merete Osler kommer fra en stilling som professor ved Københavns Universitet og har en årelang erfaring inden for epidemiologi og klinisk epidemiologi. Stillingen vil medføre et kvalitetsløft inden for den kliniske epidemiologiske forskning i Region Hovedstaden. Merete Osler havde introduktionsforelæsning med titlen 'Kliniske databaser i social epidemiologisk forskning' den 4. februar 2009.

Stillingsopslag

Professorat ved European Centre for Register Based Health Related Population Research – Public Health, Major Diseases and Welfare

Stillingsbeskrivelse

På Statens Institut for Folkesundhed (SIF) ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet, beliggende i København opslås et professorat, der som primær opgave har at udvikle et europæisk center for registerbaseret sundheds- og velfærdsforskning. Det overordnede formål er anvendelse af registre til forskning i folkesundhed og folkesygdomme i et velfærds-mæssigt perspektiv og levering af bl.a. engelsksproget undervisning i registerforskning.

European Centre for Register Based Health Related Population Research – Public Health, Major Diseases and Welfare er oprettet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet i 2008. Baggrunden for centret er at Danmark indtager en særstilling internationalt på grund af den lange tradition for etablering af registre og forskningsmæssig udnyttelse heraf. Siden oprettelsen af Det Centrale Personregister i 1968 er personnummeret blevet nøglen til identifikation af alle danskere og har muliggjort sammenkobling på individniveau mellem registre. Mange administrative individbaserede registre har siden deres oprettelse vist sig at være betydningsfulde datakilder til forskning. I de seneste 10-15 år er registerforskning blevet udbredt, og Danmark har en enestående mulighed for at træde frem internationalt som et foregangsland inden for befolkningsbaseret registerforskning.

Professoratet er knyttet til Registerforskningsprogrammet ved SIF i København. Registerprogrammet er en tværfaglig forskningsenhed sammensat af forskere, der bedriver epidemiologisk og statistisk sundhedsforskning indenfor en række genstandsfelter. Se yderligere oplysninger om Registerprogrammet på link nedenfor. Centret skal i løbet af nogle år udvikles til et center på tværs af SDU's institutter ved det sundhedsvidenskabelige fakultet.

Funktionsbeskrivelse

Professoratet ønskes besat af en ansøger med en høj produktion af forskning inden for epidemiologisk og statistisk sundhedsforskning, og som via sin forskning kan dokumentere et bredt kendskab til metoder inden for feltet. Der vil især blive lagt vægt på, at ansøgeren kan bidrage til at udvikle brugen af registre til forskningsbrug og fremme forskning og uddannelse i samspillet mellem folkesundhedsvidenskabelig og velfærdsrelateret forskning.

Den kommende professor skal:

Varetage den videnskabelige ledelse af centret.

Udføre egen forskning indenfor den epidemiologiske og statistiske forskningstradition.

Tilrettelægge engelsksproget sommerskole og engelsksprogede specialiserede uddannelsesmoduler.

Tiltrække eksterne midler til danske og europæiske ph.d.-stipendiater.

Varetage vejledning af kommende ph.d.-studerende.

Undervise og vejlede ph.d.-studerende.

I begrænset omfang vejlede og undervise på kandidat- og masteruddannelser ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ved SDU.

Bidrage til den forskningsmæssige udvikling af registerbaseret epidemiologisk og statistisk forskning.

Bidrage til dansk og international netværksdannelse for registerforskning.

Ansøgeren skal have gode samarbejdsevner og have dokumenterede produktive samarbejdsrelationer til relevante miljøer i ind- og udland. Ansøgeren må endvidere have solid vejlednings- og undervisningserfaring i epidemiologisk og/eller statistisk sundhedsvidenskab på postgraduat niveau.

Ansøgning, løn og ansættelsesforhold

Yderligere oplysninger om stillingens indhold og ansættelsesforhold kan fås ved henvendelse til forskningsleder, Henrik Brønnum-Hansen, tlf. 39207777, e-mail: hbh@si-folkesundhed.dk eller forskningschef Morten Grønbæk, tlf. 39207777, e-mail: mg@si-folkesundhed.dk.

Ansættelse finder sted efter overenskomst mellem Finansministeriet og AC.

Ansøgningen vil blive bedømt af et fagkyndigt bedømmelsesudvalg. Ansøgere vil blive underrettet om udvalgets bedømmelse af vedkommende selv.

Ansøgningen skal indeholde:

curriculum vitae

en komplet og nummereret publikationsliste

de op til 10 arbejder, ansøgeren ønsker inddraget i bedømmelsen af sine videnskabelige kvalifikationer

Tanker om centrets udvikling

undervisningsportefølje (se link nedenfor)

en forskningsplan

Se endvidere fakultetets vejledning for ansøgere på links nedenfor.

Ansøgningen incl. nævnte bilag - mærkes "stilling nr. 091008" og indsendes elektronisk som pdf.-filer til Det Sundhedsvidenskabelige Fakultetssekretariat, att. erhvervsproglig fuldmægtig Elisabeth Lohmann Andersen, e-mail elohmann@health.sdu.dk

Ansøgningen skal være fakultetssekretariatet i hænde senest den 27. februar 2009 kl. 12.00

Universitetet opfordrer alle interesserede uanset alder, køn, religion eller etnisk tilhørsforhold til at søge stillingen.

Syv stillinger slået op til Trygcenter

Følgende stillinger er oprettet i forbindelse med forskning i sundhedsfremme og forebyggelse ved TrygFondens Forebyggelsescenter på Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet:

1 forsker/seniorforsker

1 lektor

1 specialkonsulent

4 videnskabelige assistenter (til følgende projekter: Interventionsforskningsprojekt på skoler, Aktivitet og alkoholbehandling, Bevægelsesmiljøers indvirkning på fysisk aktivitet og Forebyggelse på tekniske skoler).

For mere information se følgende link:

<http://www.si-folkesundhed.dk/Om%20instituttet/Stillingsopslag.aspx>

Akademisk afhandling

Resumé af ph.d.-afhandlingen 'Fish, Persistent Organic Pollutants and Fetal Growth' af Thorhallur Ingi Halldorsson, statistiker, Afdeling for Epidemiologisk Forskning, Statens Serum Institut, København. E-mail: lur@ssi.dk.

Denne afhandling er baseret på fire studier fra den landsdækkende kohorte Bedre sundhed for mor og barn (BSMB). Formålet var at følge op på tidligere hypoteser, som talte for en positiv sammenhæng mellem indtag af fisk og øget fostervækst, men samtidig at tage højde for mulig indflydelse fra vedvarende organiske miljøgifte som er til stede i fisk, og som muligvis kan påvirke fostervækst. Disse forureningskilder bindes til fedt, og man estimerer at kosten bidrager til omkring 90% af eksponering i mennesker. Indtag af fed fisk har vist sig at kunne være en vigtig kilde.

Det første studie omhandler relationen mellem moderens fiskeindtag og fosterets vækst og er baseret på data fra 44,824 kvinder fra BSMB. Oplysninger om kvindernes kostintag midt i graviditeten blev indsamlet ved brug af et kostspørgeskema, hvor indtag af fed og mager fisk blev kvantificeret. Som opfølgning på det første studie blev der lavet to studier vedrørende kvindernes eksponering for (1) polychlorinated biphenyls (PCBs) og (2) dioxin og dioxin-lignende stoffer kvantificeret som toksisk ækvivalent (TEQ) ved brug af en bioassay metode. Eksponeringen blev målt i moderens plasma. For hver eksponering blev der udvalgt 100 førstegangsfødende kvinder med normal vægt i aldersgruppen 25-35 år, med lavt, medium og højt indtag af fed fisk. I det fjerde og sidste studie blev sammenhængen mellem kost og perfluorokemikalier i moderens plasma undersøgt i en sub-kohorte bestående af 1076 kvinder fra BSMB.

I det første studie fandt man en invers sammenhæng mellem indtag af fed fisk og fostervækst, hvorimod ingen sammenhæng blev fundet for mager fisk. Reduktionen i fødselsvægt var lille, men svarede til ca. 20% stigning i forekomsten af børn klassificeret under den tiende percentil for gestationslængde og køn. I studiet med fokus på PCB blev der fundet en stærk positiv sammenhæng med indtag af fed fisk, hvor kvinder med indtag svarende til fire måltider eller mere per måned havde 50% højere niveauer end kvinder med intet indtag. Derudover blev der fundet en invers sammenhæng mellem PCB i moderens blodplasma og fødselsvægt og moderkagens vægt. I studiet om dioxin og dioxin-lignende stoffer blev der hverken fundet sammenhæng mellem total TEQ-koncentration og fed fisk eller fødselsvægt. Der var heller ingen sammenhæng mellem fed fisk og perfluorinerede kemikalier i moderens plasma.

Fiskeindtag så ikke ud til at have en relation til kvindernes eksponering for dioxin og perfluorokemikalier. På den anden side tyder resultater fra denne afhandling på, at eksponering for PCBs gennem regelmæssig indtag af fed fisk kunne virke hæmmende på fostervækst. Forureningsniveauet i fisk varierer fra kyst til kyst. Konklusionen må derfor være, at kostenbefalinger bør tage højde for, at kvinder i den fødedygtige alder kan udsættes for vedvarende organiske miljøgifte fra fed fisk.

Dansk Epidemiologisk Selskab

Dansk Epidemiologisk Selskab (DES) er et videnskabeligt selskab med det formål at arbejde for en tværfaglig præ- og postgraduat uddannelse og forskning inden for epidemiologi, at fremme det videnskabelige samarbejde mellem selskabets medlemmer, og at fremme videnskabeligt samarbejde med andre videnskabelige selskaber. DES er medlem af Dansk Medicinsk Selskab og er desuden den nationale afdeling af International Epidemiological Association.

Der afholdes én årlig generalforsamling i forbindelse med selskabets årsmøde i september måned. Løbende funktioner varetages af en bestyrelse, hvis medlemmer vælges for perioder af 2 år. Bestyrelsen består af 6 medlemmer samt en suppleant. Bestyrelsen består p.t. af *Ulrik Schiøler Kesmodel (formand)*, Institut for Folkesundhed, Aarhus Universitet, og Gynækologisk-obstetrisk afdeling Y, Århus Universitetshospital, Skejby; *Allan Linneberg (næstformand)*, Forskningscenter for Forebyggelse og Sundhed, Glostrup Hospital; *Henrik Støvring (sekretær)*, Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet; *Simon Francis Thomsen*, Lungemedicinsk Forskningsenhed, Bispebjerg Hospital; *Mads Kamper-Jørgensen (redaktør)*, Afdeling for Epidemiologisk Forskning, Statens Serum Institut; *Ellen Aagaard Nøhr (kasserer)*, Afdeling for Epidemiologi, Aarhus Universitet og *Mette Juhl (suppleant)*, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Selskabets revisorer er *Gerda Engholm*, Kræftens Bekæmpelse og *Klaus Rostgaard*, Statens Serum Institut.

DES optager medlemmer med alle relevante uddannelser. Indmeldelse kan ske via selskabets hjemmeside på www.dansk-epidemiologisk-selskab.dk. Årskontingentet er 175 kr., som opkræves via DADL. Henvendelser til DES kan rettes til bestyrelsens medlemmer eller sendt til adressen på forsiden.

DESorientering

Selskabets nyhedsbrev DESorientering udkommer 3-4 gange årligt i et oplag på ca. 500 og udsendes til alle medlemmer via e-mail. Der er ingen copyright, men anvendelse af indholdet bedes altid ledsaget af en kildeangivelse. Materiale, som ønskes optaget i DESorientering, bedes sendt vedhæftet en e-mail til mka@ssi.dk senest 7 dage inden udgivelsesdato eller til:

DESorientering v. Mads Kamper-Jørgensen

Afdeling for Epidemiologisk Forskning

Statens Serum Institut

Artillerivej 5

2300 København S